

SAMİR KASSİR

Arap Talihsizliği

Considérations sur le malheur arabe

Being Arab

İNGİLİZCE'DEN ÇEVİREN

Özgür Gökmen

i l e t i Ő i m

SAMİR KASSIR (1960-2005) Lübnan'ın tanınmış gazeteci ve tarihçilerinden biriydi.

2005'te bir suikast ile öldürülmeden önce Beyrut'taki Saint-Joseph Üniversitesi Siyasal Bilimler Enstitüsü'nde çalışıyor, günlük *An Nahar* gazetesinde haftalık bir köşe yazıyordu. Düzenli olarak *Le Monde Diplomatique* için de yazan Kassir, 1995'ten sonra yayımlanan *L'Orient-Express* dergisinin yayın yönetmenliğini yapmıştır. Lübnan solunun önde gelen simalarındandı. 2004'te Demokratik Sol Hareketi'nin kurucularından biri olmuştur. Filistin davasının savunuculuğunu ve Lübnan'daki Suriye işgalinin muhalifliğini üstlendi. Yayımlanmış kitapları: Farouk Mardam-Bey ile birlikte, *Itinéraires de Paris à Jérusalem: La France et le conflit israëlo-arabe*, 2 cilt [Paris'ten Kudüs'e seyahatler: Fransa ve İsrail-Arap çatışması] (Les livres de la Revue d'études palestiniennes, 1992-1993); *La guerre du Liban: De la dissension nationale au conflit régional, 1975-1982* [Lübnan savaşı: Ulusal ihtilaftan bölgesel çatışmaya] (Karthala-CERMOC, 1994); *Histoire de Beyrouth* [Beyrut tarihi] (Librairie Arthème Fayard, 2003); *Dimoqratiyyat Sourya wa Istiqlal Lubnan: Al Bahth 'an Rabee' Dimashq* [Suriye'nin demokrasisi, Lübnan'ın bağımsızlığı: Şam Baharı'nı aramak] (Dar An-Nahar, 2004); *'Askar 'ala Meen: Lubnan al-Jumhurriah al-Mafqoudah* [Kime karşı askeriyeye: Lübnan'ın kayıp cumhuriyeti] (Dar An-Nahar, 2004). *Arap Talihsizliği'nin* İngilizce çevirisi 2007'de Index on Censorship İfade Özgürlüğü Kitap Ödülü'nü kazandı. Anısını yaşatmak üzere Samir Kassir Vakfı ile Avrupa Birliği tarafından Basın Özgürlüğü Samir Kassir Ödülü ihdas edilmiştir. <http://www.prixsamirkassir.org/>

İçindekiler

Çevirmenin Önsözü / ÖZGÜR GÖKMEN	7
Önsöz	11
/ Kendileri Farkında Olmasa da Araplar Bugün Dünyadaki En Talihsiz Halk	15
// Derin Bir Talihsizlik Duygusu Arap Dünyasının Her Köşesine Nüfuz Ediyor	27
/// Arap Talihsizliği Tarihin Bir Dönemi ve Bugün Eskisine Göre Daha Şiddetli	41
/IV Modernite Arap Talihsizliğinin Sebebi Değildi	51
V Arap Talihsizliği Modernitenin Değil, Modernitenin Çöküşünün Sonucu	61

VI Arapların Talihsizliği
Tarihlerinden Ziyade Cođrafyalarında 73

VII Arapların En Büyük Talihsizliği
Bundan Sıyrılmayı Reddediyor Olmaları,
Lakin Görünürde Mutluluk Yoksa da
En Azından Bir Denge Durumu Mümkün 83

Çevirmenin Önsözü

BM Güvenlik Konseyi, 2 Eylül 2004'te, 1559 sayılı kararıyla Lübnan'da adil ve tarafsız seçimlerin yapılmasını ve yabancı güçlerin ülkeden çekilmesini talep etti. Aynı dönemde Lübnan Parlamentosu Suriye'nin politikalarını desteklediği bilinen devlet başkanı Emil Lahud'un görev süresini üç yıl uzatmaya mecbur bırakıldı. Anayasaya aykırı bu uygulamaya muhalefet eden siyasetçiler ve gazeteciler önce bir karalama kampanyasına maruz kaldılar. Ardından Lübnan'da 2009'a dek sürecek bir dizi siyasi suikast ve bombalı saldırı başladı.

İlk hedef Ekim 2004'te meclisin Dürzi üyesi Marwan Hamadeh oldu. Lahud'a muhalifti ve Suriye karşıtıydı. Sonra, Şubat 2005'te, biri bakan, yirmi kişiyle birlikte başbakan Refik Hariri öldürüldü. Suriye Nisan ayında askerlerini ve istihbaratçılarını Lübnan'dan çekti.

Samir Kassir, Suriye'nin denetimindeki üst düzey istihbarat yetkililerinden oluşan aygıt etkisiz kılınmadan Lübnan'da hiçbir şeyin düzelmeyeceğini söylüyor; Lübnan'ın bağımsızlığının Suriye'nin demokratikleşmesine, bunun da Lübnan'ın egemenliğini yeniden kazanmasına bağlı olduğunu

nu yazıyordu. Suriye'nin Lübnan'dan çekilmesinden kısa bir süre sonra, 2 Haziran 2005'te arabasına konan bir bomba ile öldürüldü. Kassir suikastını Lübnan Komünist Partisi eski genel sekreteri George Hawi'nin öldürülmesi izledi. 2005 yılı bitmeden, Samir Kassir'in de mensubu olduğu *An Nahar* gazetesinin yayıncısı Cibran Tueyni öldürüldü. Mart 2005'te yaşanan Beyrut Baharı'ndan tam beş yıl önce Suriye askerlerinin Lübnan'dan çekilmesi gerektiğini yazmıştı.

Filistinli göçmeni Lübnanlı bir baba ve Suriyeli bir annenin oğlu olarak 1960 yılında doğan Samir Kassir, Lübnan'da büyüdü. Paris'e taşınarak Sorbonne Üniversitesi'nde siyaset felsefesi okudu. 1990 yılında modern tarih doktorasını tamamlayarak Beyrut'a döndü. Aynı on yılın ikinci yarısında *An Nahar*'da yazdığı haftalık köşe yazılarıyla tanınmaya başladı. Suriye rejiminin Lübnan'daki hegemonyasına karşı çıkan gözüpük entelektüellerden biriydi. Lübnan milliyetçilerinden farklı olarak daha geniş bir demokrasi ve özgürlük perspektifini benimsemişti ve sadece Lübnan'da değil, Suriye ve büyük Arap dünyası için de bu perspektifi savunuyordu.

Arap demokrasisine yönelik desteği onun bizatihi bir panarapçılık yanlısı olduğu anlamına gelmemeli. Enternasyonalist sol bir düşünce okuluna mensup olan Kassir, diktatörlükler ve baskı kadar, şovenizme de karşıydı. Suriye'nin etkisi kırıldıktan sonra bağımsız bir Lübnan için öncelikleri demokrasi ve sekülerizm olmuştur.

Ulusal Hareketle yaşadığı tecrübe, 1990 sonrasında Lübnan'da solun Suriye'nin elinde iyice marjinalleşmesine yol açmış ve sol Sovyetler Birliği'nin çöküşünün ardından büyük bir yara almış olsa da, Kasım 2004'te kurdukları Demokratik Sol Hareket'i bir gereklilik olarak görüyordu. Entelektüel düzeyde İslâmî düşüncenin hâkimiyetinin, iktisadi düzeyde liberalizmin hegemonyasının hüküm sürdüğü bir

dönemde, sol için uygun bir ortamın olmadığını kabul etse de, liberalizmden hayal kırıklığına uğraşmış olanlar için Lübnan'da seküler sol bir alanın hâlâ açık olduğunu düşünüyordu. Refah devletine yönelik her tür itirazı göz önünde bulundurarak toplumsal adaletin inşasına katkı sağlayacak bir çaba sergilenmesine ihtiyaç vardı.

Kassir, Araplar'ın siyasal ve entelektüel durgunluğu üzerine kaleme aldığı *Arap Talihsizliği*'ni, olgunlaştığında Şam'da da gülleri açtıracakını söylediği Beyrut Baharı'na giden günlerde yayımlamıştır. Arap dünyasının bu hale nasıl geldiğini düşünürken dönüp geçmişe bakar. İslâmcı düşüncenin bir zamanlar yaşandığını varsaydığı muhayyel bir altın çağa değil, Arapların *Nahda* ile başlayan gerçek altın çağına; modernitenin toplumu alt üst eden etkilerine, Arap dünyasındaki kültürel dönüşüme. Sorunun moderniteyle yüzleşememek ve hatalı çözümlere sarılmak olduğunu söyler. Arapların kendi tarihleriyle yüzleşme cesaretini gösterdiklerinde meşum talihsizliklerini alt edebileceğine duyduğu güven tamdır. Öngörülerinin gerçekleştiği günleri göremeden aramızdan alındı. Düşünceleri yalnızca Arap dünyasında değil, tüm dünyada özgür ve mutlu bir gelecek arayanlara yol göstermeye devam edecek.

ÖZGÜR GÖKMEN